

vier ga ik het op zijn kiemkracht onderzoeken. Elk voorjaar zal ik een paar duizend zaden (vruchtjes) zaaien, in platte schotels onder glas en de kiemplantjes tellen.

Zulke jaarlijks terugkeerende observaties vindt ik wel aardig; ik ben zoo al een jaar of zes bezig met het kweken van *Ortholitha cervinata*, een fraai vlindertje, waarvan de groene spanrups op *Althaea* (Heemst) leeft. Dat dier heet hier zeldzaam, en op mijn vindplaats kan ik honderden rupsen verzamelen. Nu is 't een feit, dat algemeene dieren, in de streek waar ze thuis hooren, ook hun parasieten hebben. Bij mijn *Ortholitha* nu komen nog geen parasieten voor, waaruit men besluiten mag, dat haar voorkomen op die plaats eigenlijk toevalig is.

Dan heb ik eenige jaren een aantal bamboestokjes geplaatst, om als nestkastjes voor metselbijtjes, behangersbijtjes, metselwespen, enz. te dienen. Ook daarmee heb ik prachtig succes; maar daarover zal ik het in een later opstel hebben, en over *Ortholitha* eveneens.

Amsterdam.

B. BOON.



OLMEN IN BLOEI EN IN VRUCHT.

De beide mooie foto's op blz. 18 en 19 zijn vervaardigd door Mej. Marie Bijl uit Steenwijk, van wie wij al eerder interessant werk hebben geplaatst.

In het 8ste deel heb ik al zooveel verteld over den olm of iep, — den boom, die, op den groven den na, stellig wat 't getal exemplaren betreft, de meerderheid vormt van alle boomsoorten in ons land, dat ik er heusch niets nieuws weet bij te voegen.

De eene foto geeft fijn en scherp den bloei weer; de tweede is genomen in dagen dat de iepen hun bladeren ontplooiën; dan zijn ook de vruchtjes rijp en de boomen beginnen de stadsgrachten en de dorpslanen met hun bleke dubbeltjes te bestrooien. Op de tweede foto zijn bij oplettend beschouwen de vruchtjes heel goed van de bladeren te onderscheiden. Alleen wie zelf liefhebbert in fotografie kan beoordeelen wat een moeite het kost een foto van groen en geel zoo krachtig van tint en tegelijk zoo scherp van vorm te krijgen. We hebben nog meer van die zeldzame kiekjes van het bladeren-ontplooiën van onze inlandsche boomen en zullen er van tijd tot tijd eentje een eereplaats geven.

H.

VAN HET BROEDEN DER KIEVITEN.

Waar het ververschingskanaal zijne vuile wateren naar de Noordzee voert, zet de duinenreeks zich naar het Zuidwesten voort onder den naam van Westduinen. Naar de landzijde gaan deze duinen vrij plotseling over in vlakke of heuvelachtige geestgronden, hier en daar begroeit met de echte boschjes langs den duinkant. De windzijde wordt beschermd door lage krom gegroeide eiken, maar daarachter begint dan de weelderige plantengroei van eschdoorn en linde, meidoorn, kardinaalshoedje en berk. Ik wil het echter niet hebben over de flora en fauna dier boschjes, maar over de kievitenbevolking op de open vlakten.

Nog nooit van mijn leven heb ik de kieviten zoo nauwkeurig kunnen beschouwen in hunnen bezigen voorjaartijd als de laatste twee jaren. Want hoe zou ik er toe gekomen zijn, als ik geen vrijen toegang had gehad tot een van die boschjes in de duinen, aan de eene zijde stijgend naar de hel-witte toppen, aan de andere zijde aflopend in de groene heuvelachtige vlakte, waar eene menigte paartjes van die arme vervolgde vogels hunne nestplaatsen sinds vele jaren kiezen? De boeren verjagen een ieder, die in den broedtijd in hunne weiden komt en 't is hun niet aan 't verstand te brengen, dat 't alleen belangstelling is, die ons drijft den voet te zetten op verboden terrein. Maar de twee laatste jaren konden we vrij rondloopen en naar hartelust waarnemen de sierlijke zwenkingen van menig kievitenpaar in angst voor de vier donkergeklepte grijs-groene eieren. Voor 1 Mei hebben we weinig ons best gedaan nesten te vinden, we wisten immers, dat de twee opzichters al, wat ze vonden aan den eigenaar brengen moesten en 't is zoo'n teleurstelling telkens weer een klein kuiltje leeg te vinden.

Pas na den 1sten begint voor ons 't grootste genoegen, als we zelf de nestjes vinden en al de pogingen kunnen waarnemen, die de ouden doen, om ons te misleiden. Wat een gezwenk en gezwaai dan, een gesuis van vleugels, een wanhopig herhaald gepiep! Dan komt de vogel zich in al zijne vlugheid en sierlijkheid en laat ons de prachtige donker-bruine, groen-glanzende rugzijde, of de witte met bruin afgezette buikzijde zien, al maar bewegend door de lucht. En plotseling zwenkt hij omlaag en komt, de pootjes naar voren gooiend op den grond neer en rent weg links en rechts pikkend, 't kuifje recht omhoog, 't ronde oog vol oplettendheid, de tegenovergestelde richting van het nest, om een eind verder weer op te vliegen en van voren af aan te beginnen. Ik verwijt 't mezelf dan wel eens, den vogel zoo te verontrusten, maar 't is dan ook een genot 't mooie dier in al zijn gratie te kunnen gadeslaan en rondlopend plotseling voor zich te zien 't kleine kuiltje wat opgevuld met strootjes en grasjes, en de vier eieren zoo prettig warm te zien liggen, met de punten naar elkaar. Als ze in Mei eenmaal broedsch zijn, dan is er heel veel kans op uitkomen, maar hoe dikwijls vinden we versche eieren, een of twee in een nestje, die den volgenden dag zijn weggehaald. En de daders? De jongens, die op allerlei manieren weten binnen te sluipen en nog tijd hebben, om gauw 't veld af te loopen en al wat versch is, mee te nemen. Soms zien we ze op hun gemak in de sloot probeeren, of de eieren „tik” zijn en dan, als ze meenen in de verte een van de opzichters te herkennen, over het veld wegrennen.

Een middeltje, dat heel goed opgaat, om 't al of niet bebroedsch zijn van de eieren te weten te komen is 't volgende; 't ei wordt een beetje vochtig gemaakt en met dat vochtige plekje over de hand gewreven. Hoe minder 't afgeeft, des te langer zijn ze bebroed. Broedsche eieren geven in 't geheel niet af.

En dan nog de kraaien, want als die hunne kans schoon zien, weten ze menig ei leeg te drinken. Ja, ik had wel gelijk, toen ik de vogels in het begin hiervan arme, vervolgde dieren noemde, want nu de menschen, voor een groot deel gastronomen, alles wat kievitseis is, tot 1 Mei laten weghalen, is 't voor elk kievitenpaar een heel ding om 4 kleine donsvogeltjes na 3 à 4 weken te kunnen uitbroeden. Want behalve menschen en kraaien loeren ook nog de wezeltjes op de eieren en al is er tegen de laatste wel iets te doen en al worden de kraaien dikwijls door de ouden weggejaagd, tegen de menschen zijn zij niet bestand.

Hun eerste en dikwijls nog het tweede broedsel wordt door hen weggehaald en 't derde, dat minder sterk zal zijn dan de beide vorige, moet beschermd worden tegen kraaien en andere vijanden.

Van dat vele uithalen, zijn allerlei afwijkingen 't gevolg. Zoo vonden we dikwijls één ei in een nest, dat verlaten was en ook wel vijf eieren, die bebroed werden, terwijl het normale getal toch vieris. Heeft de vogel drie eieren gelegd en worden die uitgehaald, dan kan het gebeuren, dat 't 4de eitje in een nieuw kuiltje wordt gelegd en met 't volgende broedsel in datzelfde wordt voortgegaan, of ook, dat 't 4de ei in 't oude nestje wordt gelegd en zonder er verder naar om te zien aan een nieuw nest met een nieuw viertal begonnen wordt.

Eenige weken geleden, zagen we drie eieren, waarvan er twee normaal waren en het derde de grootte had van een lijsterei, terwijl niet zooals gewoonlijk de bolle zijde, maar de punt dichtbevekt was. Zoo'n klein ei is toch een bewijs, dat de vogel na al 't leggen minder sterk is en daarvan abnormale eieren het gevolg zijn. 't Zou al eene groote verbetering zijn, wanneer met het rapen, wat vroeger, b.v. den 15den April moest geëindigd worden. Van vele kieviten zou dan alleen het eerste broedsel worden weggehaald, ook nog wel eens het tweede, maar 't derde zou dan toch voor verongelukken, door de menschen veroorzaakt, gespaard blijven. Ook het broeden in de duinen is een bewijs, dat de kievit zich op de oorspronkelijke nestplaatsen minder veilig acht, verschrikt door het weghalen van zijne eerste broedsels. Want verleden jaar en ook nu vonden wij pas einde Mei of begin Juni nesten in de duinen,

terwijl ze in April alleen op de velden aan de landzijde te vinden waren. Tot nog toe zijn we zoo gelukkig geweest, het die eieren in de duinen tot een goed einde te zien brengen.

't Is merkwaardig zooveel variatie er in kleur en teekening van de kievitseieren te zien valt. Wel is de grondkleur altijd groen en de teekening zwart, maar de overgangen van geel- tot grijs-groen en 't verschil in meer of mindere grootte en aantal der vlekken maakt, dat aan elk ei wat bijzonders op te merken is. Zoo vonden we dichtbij elkaar twee nestjes met vier eieren, die verbazend veel van elkaar verschilden.

In 't eene nest lagen vier donker grijs-groene eieren, waarvan vooral 't bolle einde zóo dicht bedekt was met groote zwarte vlekken, dat het wel effenzwart leek, terwijl de andere vier geel-groen waren met hier en daar een vlek en dus een geheel lichten indruk maakten. Uit de wijze, waarop de beide paartjes zich gedroegen, wanneer we de respectieve nesten naderden, meenen we te kunnen opmaken, dat de kieviten, naarmate ze ouder zijn, donkerder eieren leggen. Wanneer we in de buurt kwamen van het eerstgenoemde nest, hoorden we alleen boven ons 't angstgepiep van de vogels en stonden we bij het nest, dan was 't verder doodstil. Maar de andere en naar we meenen jongere vogels, maakten zooveel leven, als ze met hun beidjes in staat waren, voort te brengen. Onder aanhoudend klagend gepiep vlogen ze om ons heen, soms zoo dicht, dat de punten hunner vleugels ons bijna raakten. Telkens vielen

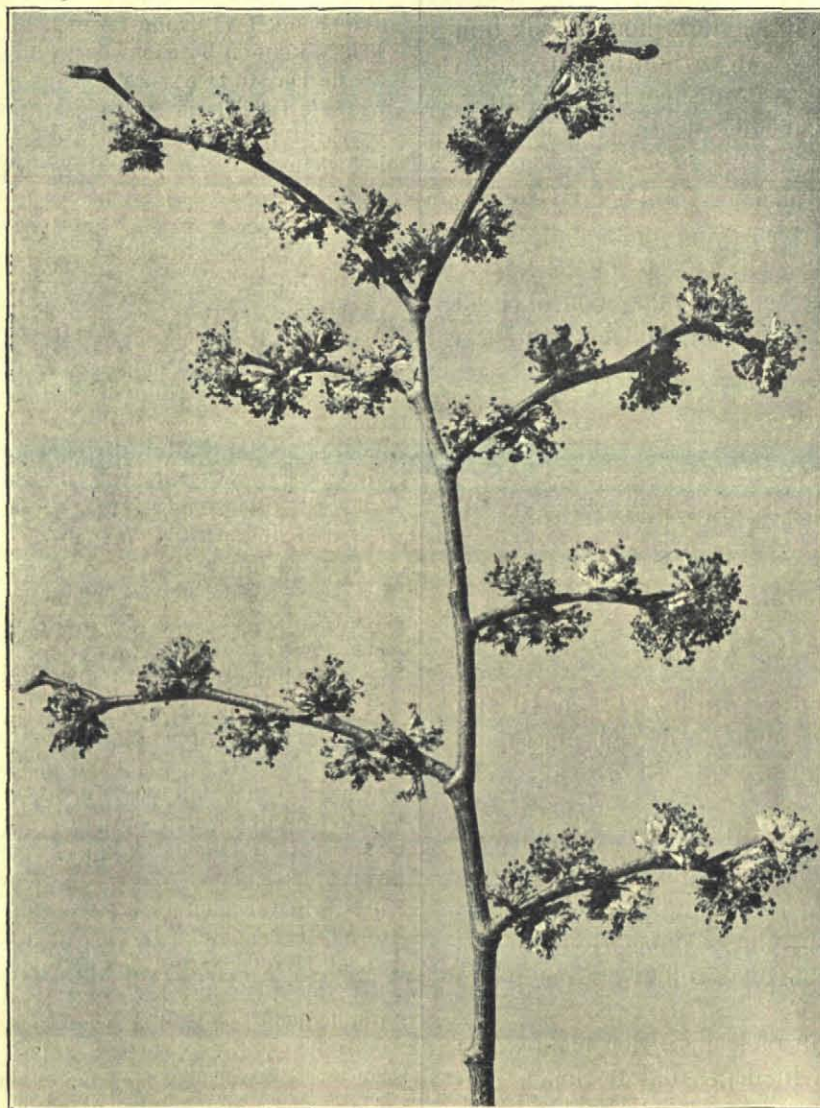


Foto van Mej. M. Bijl te Steenwijk.

Olm in bloei.

ze neer, liepen een paar trippelpasjes en op weer, om ons met inspanning van alle krachten te verjagen. 't Wijfje was 't moedigst en zat soms met neerhangende vleugels, alsof ze lam waren een paar meters van ons af, om zodoende ons weg te lokken van de bedreigde eieren.

't Was aandoenlijk om de pogingen aan te zien, die de onervaren vogels deden, om hun doel te bereiken, want die vele pogingen waren juist de oorzaak, dat we 't nest vonden en we gingen maar gauw weg, toen we de eieren bekeken hadden en het verband tusschen de onervarenheid der vogels en de kleur hunner eieren meenden te kunnen constateeren. Want al hebben we meer dan eens waar-

genomen, hoe de kieviten op allerlei wijzen hunnen angst te kennen geven, nooit was dat het geval, wanneer de eieren versch waren. Eerst wanneer ze ongeveer eene week bebroed zijn, beginnen de vogels angstiger te worden en wagen ze zich dicht bij de menschen, die hunne nesten naderen. En de eieren van onze tweelevmakers waren versch dien dag, ze voelden koud aan en gaven verbazend af. Hun klachtgepiep is steeds erger geworden, naarmate de eieren sterker bebroed waren, evenals hunne pogingen om een ieder, die het nest naderde, weg te jagen. Gelukkig is hunne goede zorg beloond en zijn de jonge vogels ongedeerd uit de eieren gekropen.

Nu, in deze dagen vinden we telkens nesten, die uitgekomen zijn en tweemaal hebben we het getroffen, dat het jonge dier zich inspande zijn nauwe celte verbreken. Het zwarte snaveltje stak door de opening en in het halfdonker zagen we het kleine lijfje opgevouwen liggen, onbeholpen, maar onafgebroken bezig zoo gauw mogelijk in de vrije lucht te komen.

En — als zoo langzamerhand de nesten na elkaar uitkomen en de ouden druk in de weer zijn, om de kleintjes van voedsel te voorzien en tegen onraad te beschermen, wordt 't stiller op de kievitenwei. Zoo nu en dan, als we in de buurt van jonge vogels komen, laten de ouden weer hun angstgepiep hooren en beduiden zoo hun kroost zich tegen den grond te drukken en heel stil te zijn, om aan het zoekend oog te ontsnappen. En maar heel zelden, krijgen we de kleine vogels te zien, want in hun gevlekt donspakje hebben ze een goeden beschermer; vooral op de bruingetinte duinweiden, steekt hun bruin met zwart lijfje weinig af tegen de omgeving van mos en grasjes.

Zijn eenmaal de jongen uitgekomen, dan kunnen we ze nog weer nagaan en zien hoe de ouden het teere goedje groot brengen, om straks de groote reis te beginnen.

Als 't weer lente wordt en de sierlijke nuttige vogels op hunne weiden terugkeeren, hoop ik, dat 't rapen wat eerder zal verboden zijn, dan den 1ste Mei; misschien kan dan het 2de broedsel 't al tot een goed einde brengen.

Hiermee genoeg over wat mij opmerkenwaardig scheen over het Brutgeschäft der kieviten. Een andermaal over de vogels, die de boschjes verlevendigen. Wielwaal, Nacht-

zwaluw, groote groene Specht geven nog genoeg stof tot schrijven, afgezien van de talrijke meer gewone vogels, die op dergelijke plaatsen hun zomerleven doorbrengen.

Einde Juni.

JO POSCHMANN.



VAN EEN MOOIE BLOEM.

N een, Amsterdam's flora is niet zoo misdeeld als sommige natuurliefhebbers dat wel eens voorstellen. Ja zeker, in de onmiddellijke omstreken van de stad vindt ge weinig

meer dan Boterbloemen en Brandnetels, maar loop eens een uurtje verder en ge zult uwe moeite ruimschoots beloond zien.

Daar hebt ge b.v. den Poel bij Amstelveen — want dat plekje reken ik ook nog tot Amsterdam's omstreken — een verrukkelijk landje met veenmos, waartusschen de sneeuwwitte Platanthera's geuren, den spoordijk in de Diemermeer, de Rietlanden en... den Spaarndammerdijk.

Wat een bonten plantenschat kunt ge daar vinden; de fluweelachtige Heemst (*Althaea officinalis*), zeer nauw verwant aan onze welbekende stokroos, de stijlvolle Boksbard, verderop bij Halfweg moerasjes met Dopheide, Moeras-Wolfsmelk en een keur van aardige paddestoelen; voor liefhebbers van Crucifeeren, *Cochlearia anglica* en last not least de *Geranium pratense*, een van de vele mooie bloemen uit onze flora. Wanneer het Penningkruid met zijn glimmende, ronde blaadjes,

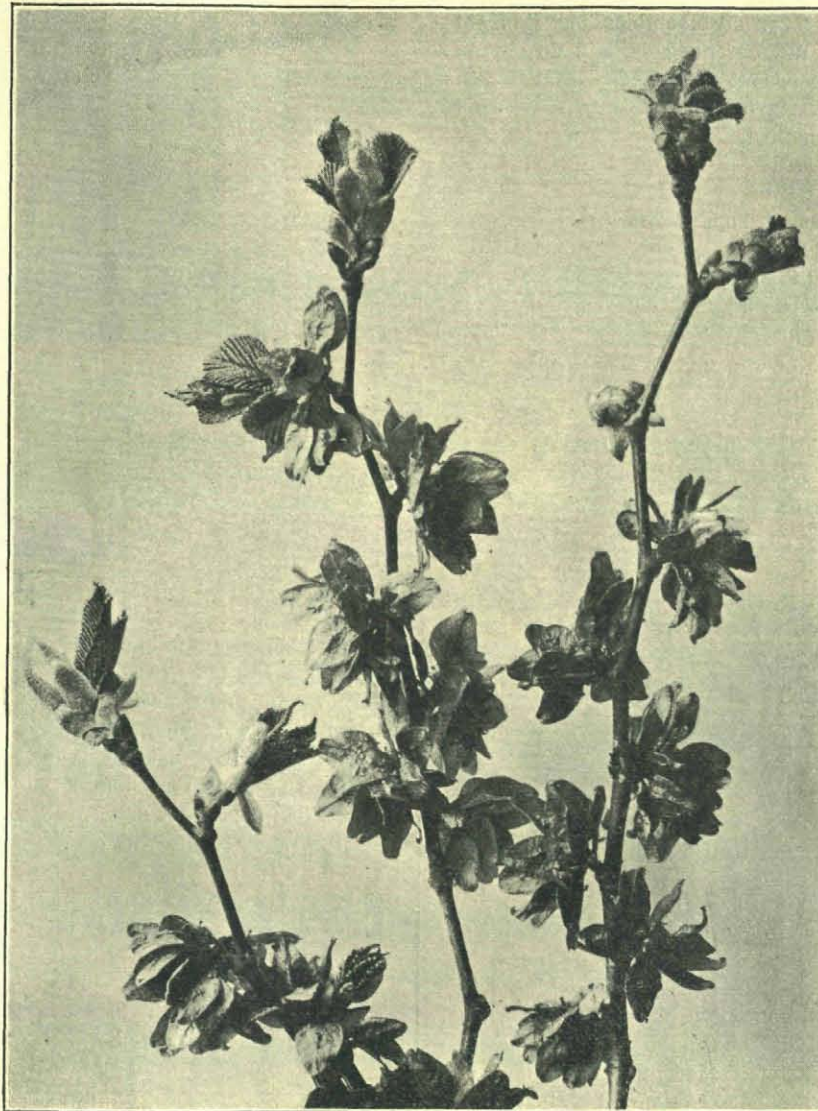


Foto van Mej. M. Bijl te Steenwijk.

Olm bij het blad-ontplooien in vrucht.

gele bloempjes omhoog zendt, dan bloeit ook de heerlijke *Geranium*.

Kijk, daar staan ze bij honderden naast elkaar, zoo maar langs den spoorweg, wat een eenig mooi blauw, vindt ge niet? Ge kunt ze dadelijk als een *Geranium* herkennen aan die gesnavelde vruchten.

Terwijl we daar zoo lekker in het gras liggen te luieren, zal ik u van die plant het een en ander vertellen. Ge moet maar eens een bloem afplukken; zie eens hoe mooi die bloemblaadjes geaderd zijn. We zullen die strepen eens volgen en komen dan onder aan het bloemblaadje uit. Nu weten we, dat zulke vlekken of strepen geheimzinnige